

ЗДРАВИЕ

излиза два пати въ мѣсецъ, на
всѣко 1 и 15 число.

Абонати се приематъ на всѣка
нощ. станция въ Княжеството; ино-
странцитъ се адресирагъ до ре-
дакцията; въ гр. Варна абонати се
приематъ въ книжарницата на
А. В. Велчева.

ЗДРАВНЕ

ЦѢНАТА

на в. „Здравне“ съ непращането:
за година седемъ лева, за 6 мѣ-
сеца — четири лева, за 3 мѣсеца
— два лева и 50 ст.; отдѣлний
брой — 50 ст.

Обявления

се приематъ съ плата по 30 ст.
за единъ редъ.

ОБЩОДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

PER NOCTEM AD LUCEM!

Отъ мракъ къмъ свѣтлина!

СЪДЪРЖАНИЕ: Значението на дѣтинскитѣ игри.
Отъ д-ра Е. А. Покровский. Прес. Н. Р. — Коремелъ
тифъ. Отъ проф. Т. Биларота. Прес. Т. Георгиева. —
Ликвидирането отъ туберкула. — Влиянието на сифилиса
срѣду намаляващото на населението. По Фурийе. —
Обществено животно: статистически свидѣния за гр.
Балчикъ. Отъ д-ра М. В. Панашиева. — Съизявление на
попосетъ. — Дружество „Червенъ Кръстъ“ въ Кюстен-
дилъ. — Мѣстна хроника: градеки избори: за упрѣ-
вителъ въ Варна. — Библиография. — Метеорологически
бъльезки. — Смиеръ. — — Обявление.

Значението на дѣтинскитѣ игри.

Отъ д-ра Е. А. Покровский.

Прев. Н. Р.

Дѣтинскитѣ игри, по характера си, съста-
вяватъ единъ отъ видоветѣ въ дѣятелността
на организма. Тази дѣятелностъ ежестественно
се отличава отъ сериозната работа. Всѣка
сериозна работа има за цѣль да удовлетвори
пѣкоя си практическа задача отъ човѣшкия
животъ; между това играта не преслѣдва
никакви предвзети цѣли, нѣ, по изражение-
то на пѣкон пѣмски философи, тя сама по
себе си съставлява и цѣль, и дѣйствиe, и
наслаждение.

Да пояснимъ това съ примѣръ. Предъ
насъ стои малко коте, което едвамъ е възло
да ходи; попадва му се на очитѣ кълбо,
което котето се старае да го мѣсти отъ
мѣсто на мѣсто. Кълбото се търкала, заед-
но съ него мѣсти се и котето. Това е пър-
вия опитъ и желание къмъ играта. Нѣ ето
котето вече порастнало и съ кълбото си
играе, безъ да се умори, по цѣли часове.
Въ тази игра на котето съ подвижното къл-
бо пѣкон си виждатъ първитѣ му упражне-
ния, ако и да еж безсѣзнателни, къмъ ло-
вене на мишки и строго отличаватъ тази

дѣятелностъ отъ опази, която се послѣ про-
явява у възрастната котка, която дѣятелно
отива за ловъ на мишки и вече, тъй да ка-
жемъ, съ опредѣлена цѣль.

Тѣй ежщо първитѣ желания на дѣтето
къмъ движение и първитѣ негови забавителни
опитвания да се ползува съ своитѣ ржници
и крачка — трѣба да се разглеждатъ като пър-
ви негови опитвания къмъ играта. При по-
растваннето на дѣтето, най-проститѣ форми
на движенията му, заедно съ това и на и-
гритѣ му, малко по-малко ставатъ по-разно-
образни и се усъвършенствуватъ, като до-
стигатъ най-сетнѣ до бѣгане, скачане,
танцуване и проч. Нѣ ако вицкнемъ въ
ежестественната страна и причина на тѣзи
движения, то ний скоро ще додемъ до за-
ключение, че тѣ съставляватъ резултатъ все
пакъ отъ потребностъ на младия организмъ,
у който на първо време преобладава жи-
вотната страна.

Трѣба да забѣлѣжимъ по-нататѣкъ този
фактъ, че колкото е по-младъ животния ор-
гаанизмъ, толкова по-явно неговитѣ дѣйстви-
ия иматъ характеръ на автотатически (мани-
нални) движения; наопакъ, колкото повече
подраства дѣтето, толкова е по-явно, какъ
то се стреми да вземе дѣятелно и самосто-
ятелно участие въ външния свѣтъ. Отъ
тука става ясно слѣдующето явление: въ
това време, когато, въ първоначалната си
възраст, дѣтето играе почти само съ свои-
тѣ членове — ржницитѣ и крачката си —
по послѣ, като се развиве организма му, у
него се появява вече потребностъ, наистина,

първѣ твърдѣ темна, нѣ по послѣ все повече и повече съзнателна, да се ползува, въ видѣ на игра, съ предмети отъ въпкашния свѣтъ. Ако на тримѣсечното дѣте му се падне въ ржцѣтъ нѣкой кжсъ отъ материя, особено пѣстра, то дѣтето играе съ тази материя съ удоволствие; ако на полугодияното дѣте му даджтъ въ ржцѣтъ нѣкой играчка, го играе съ нея тѣй сжщо съ наслаждение. Когато дѣтето се научи да се ползува съ въпкашнитѣ предмети, то малко-по-малко захваща въ свонѣтъ игри да подражава на възрастнитѣ хора. И тѣй малкото дѣте се удивлява отъ вика на разни птици, кучета, котки и, като играе, стареа се да имъ подражава. Поглѣднете на малкото дѣте — твърдѣ рѣдко то тича просто, повечето се стареа при това да подражава на нѣкой изъ тѣхъ, които го окржжаватъ: на баща си, брата си, на конето, на разни животни и т. н. Нейдѣ въ нѣкое кюпе глѣдаме малко момиченце играе на кукли: то ги мие, чеша, кърми, пои, занимава ги съ приятенъ разговоръ, съ една рѣчь-подражава на майка си, сестра си или други жени, които често вижда предъ себе си.

Дѣтето, като въ игритѣ си подражава на другитѣ, неволно се научава отъ тѣхъ на това или друго и въ неговата душа възниква потребность къмъ анализъ (расчленение) и разсжждение. Най-напредъ това расчленение се показва твърдѣ просто: на дѣтето, напримѣръ, му се аресва нѣкой играчка; дълго време като играе съ нея, то най-сетнѣ чувствува неудържимо влечение да се запознае съ вътрѣшното ѣ устройство, а за достиганне на това, то се рѣшава на жестокъ подвигъ — да счупи тази играчка. Послѣ това дѣтето дълго време глѣда грустно на счупената играчка, само като не знае, защо е направило това. И въ всичко вече е свѣржето и сега дѣтето се опитва отъ ново да и рѣчи унищожена играчка или даже да направи друга, може би, въ по-добъръ видъ; при това по нѣкой път му се явяватъ на помощ нѣколко дѣца, подобно нему любители къмъ расчленение и възстановление на счупената играчка и всичко това се прави въ видѣ на игри.

Отъ расчленение дѣтето скоро преминава

къмъ творчество (създаване). Поглѣднете на дѣтето, което е върсѣднало единъ бастонъ! Какво то прави съ него!

Бастоня то си въображава за коня, себе си за необикновененъ ѣздецъ — то бие коня си съ каминиѣ, конѣтъ хаханижи, тича, скача, рови съ конитата си, стреми се да сваля ѣздача, нѣ ѣздача се държи и неокротимия коня примѣрно се наказва. Поглѣднете на другитѣ дѣтински игри! Всѣка игра има своитѣ особености и правила, на които дѣцата обикновенно се стараятъ да се подчиниятъ; нѣ при всичко това нѣма нито една такава игра, въ която дѣцата не фантазирали-би по своето си и при това всѣкое дѣте съгласно съ своитѣ душевни качества. Опитайте се да направите нѣкой игра по сериозна и виѣ тозъ-часъ ще видите, че дѣцата губятъ своята веселие и одушевление, тя за тѣхъ е вече обязателенъ урокъ, или педантическа гимнастика, която бодритѣ дѣца просто не могатъ да я търпиятъ. Наонакъ, най-весела, най-оживителна игра е тя, въ която дѣцата по-могжтъ да приложжтъ своето въображение, творчество и самодѣятелность. Въ такъ визии игри дѣцата биватъ най-дѣятелни и върху такъ визии игри пакъ може да се каже, че тѣ съставляватъ резултатъ отъ вътрѣшната дѣятелность на дѣтинския организмъ.

Къмъ творческитѣ игри принадлежжтъ тѣй нарѣченитѣ символически игри въ звѣрове, птици, създати, разбойници и т. н.

Въ числото на игритѣ, които воджтъ дѣцата къмъ саморазвитие, трѣба да гудимъ тѣй сжщо и тѣзи, които, по характера си, довольно близо стоятъ къмъ практическия опитъ и житейскитѣ потребности. Къмъ това трѣба да отнесемъ най-напрѣдъ отъ сичко тѣзи игри, съ помощта на които дѣцата се научаватъ на първото смѣтанне, на първитѣ правила на строенето, чертаннето, иѣпнето и др. под.; понататѣкъ, всичкитѣ обществени дѣтински игри, които съставляватъ най-сжщественната подготовка на дѣцата къмъ практическата дѣятелность. Въ сжщность, ако сближенето съ подобни намъ лица ни доставява въобще плодотворенъ изворъ за нравственна храна, серпозно оживлява умѣтъ ни, облагорождава го и го подмладява, то подобно сближение за дѣтето

съ своитѣ въѣстници съставлява още по-го-
лѣма потребностъ. Средъ своитѣ другари то
чувствува себе си като между роднинитѣ и
братитѣ си. Велѣдствие обличенето на дѣ-
тето съ своитѣ другари, у дѣтето се явява
новъ потокъ къмъ умствена работа. Не на-
пусто казватъ, че живота се захваща отъ
животъ, както огъня отъ огънь. Въ тази
весела школа у дѣтето се появява най-голѣ-
мата изобрѣтателностъ, остроумие, рѣши-
телностъ и смѣлость; тука се явяватъ у дѣ-
тето първитѣ грижи за общественитѣ инте-
реси и уважение къмъ тѣхъ, завързва се
дружба и симпатия (привързаностъ); тука
се съставляватъ и първитѣ понятия за по-
требността на строгата дисциплина въ всѣ-
ко нѣщо и условно подчинение на назначе-
нитѣ водители.

(Край въ слѣд. брой).

Коремънъ тифъ.

Отъ проф. Т. Билротъ

Прев. Т. Георгиевъ.

Тази болѣсть, нарѣчена у насъ «тѣжка
болѣсть», е распространена по цѣла Европа и
се явява като една изъ най-честитѣ епиде-
мии. Човѣкъ всекога я получава, както и
всичкитѣ прилѣпчиви болѣсти, отъ възъ. Тя
възниква благодарение на твърдѣ малкитѣ
сѣмена (спори) на расенията — на гъбич-
китѣ, които се распознаватъ само чрезъ най-
силнитѣ увеличителни стѣкла. Тѣ като
плѣзатъ въ кръвта, частъ въ самата кръвъ,
частъ въ другитѣ ткани на тѣлото (тѣй сжъ
и въ долната частъ на червата, гдѣто тѣ
предизвикватъ язви), въ нѣколко време се
развѣждатъ и умножаватъ. Тѣ не само от-
нематъ отъ кръвта и отъ другитѣ ткани
важитѣ съставни части, нѣ тѣ само отъ себе
си произвеждатъ вещества, които, като сокъ
отъ ядовити растения, въ най-висока сте-
пень вредно дѣйствуватъ на кръвта. Ако
ли човѣкъ не умира велѣдствие на отравя-
нето, свързано съ развѣждането и размно-
жаването на гъбичкитѣ спори, то рано или
късно погиватъ самитѣ гъбички и настѣпва
оздравянето.

Отъ изслѣдванията въ послѣднитѣ години
може да се счита твърдо установено, че

всичкитѣ прилѣпчиви болѣсти възникватъ
и преминаватъ по-горѣописанния начинъ и
че, слѣдователно, за всѣка отъ тѣхъ сжъ-
ствуватъ зародиши отъ гъбички съ особенни
свойства. Човѣкъ само случайно се пред-
ставлява като гнѣздо за развиването на
тѣзи растения и велѣдствие неговия съвмѣ-
стенъ животъ въ кжцитѣ, селата и гради-
щата, тѣзи болѣсти се распространяватъ
между другитѣ хора и по този пѣтъ въз-
никва епидемията.

Колкото за образа на протекането
и распространението на тифа, то за това се
знае слѣдующето: гъбичката, която произ-
вежда тифа, се намира почти на всѣкадѣ въ
повърхността на земята въ Европа и твър-
дѣ лесно може отъ тамъ да се распространи.
Човѣкъ я приема отъ тамъ съ праха, който
той вдъхва и прилѣпца — съ водата, която
той пие и съ растенията, които той ѣде.
Не е възможно да се познае тифозния ядъ
въ въздуха, въ водата и въ земята по ми-
ризмата си: болѣстнитѣ ядове нѣматъ ми-
ризма; гѣ могатъ да се видятъ само съ
най-силнитѣ увеличителни стѣкла и тогава
пакъ даже не могатъ да се различатъ единъ
отъ другъ и отъ обикновенитѣ гъби, тѣ,
които извикватъ гниенето. Никой не може
да избѣгне възприемането на болѣствата изъ
почвата; това е даръ отъ природата, както
и много друго, което прави нашия животъ
тягостенъ. Въобще народа не може да се
предпази отъ подобенъ родъ заразяване,
той нѣма друга вода, освѣнъ кладенчевата
и той я пие, даже когато знае, че употре-
блението ѝ може да му причини болѣсть и
смъртъ. Всѣкой градъ не може да бѣде снаб-
денъ съ водопроводи съ чиста вода изъ бал-
кански извори; нѣ все пакъ господарството,
безъ да глѣда на това, може много да на-
прави, щото и въ това отношение да запази
народа. Сега въ Европа единъ народъ или
цѣло племе не може да остави нездравата
земля, за да се засели на друго мѣсто, по-
вече отдалечено. Числото на отдѣлнитѣ хора,
които би били въ състояние, поне временно
да оставятъ мѣстото, гдѣто се е развила е-
пидемията, е доволно незначително.

Источника за попататъното распростра-
няване и пренасяне на тифа може да се

уничтожи. Може да се унищожи болѣстния ядъ, който се развива въ самия боленъ и се отдѣля отъ червата му. Съ испразняванията яда попада въ нуждиците, а отъ тамъ съ вонещитѣ газове частъ прониква въ домоветѣ или, като изсѣхли въ видъ на прахъ, попада въ въздуха, прониква въ почвата и отъ тамъ въ кладенцитѣ. По този начинъ човѣкъ самъ произвежда нови огнища на тифа. Какъ може да се въспрепятствува на това, ще кажемъ по доло.

Тифозния ядъ се размножава въ човѣшкото тѣло обикновено чрезъ 2—3 недѣли подиръ приеманieto му; съ неговото развиване се наченва и болѣстята.

Ако ли се приеме само незначително количество слабодѣйствующъ ядъ, или заразенъ човѣкъ не представлява особенна благоприятна почва за неговото развиване, то не настъпва никакво заразяване.

При пълно развиване на тифа болѣстята се продължа 3—4 недѣли, нъ ти може да се продължи и по дълго отъ това време, вслѣдствие извѣстни тѣжки осложнения (въспаление на бѣлия дробъ, на бѣбрецитѣ, мозака, рани на кожата и проч.), които отъ ново изискватъ време за своето излѣкуване. Оздравяването тѣй сжщо се продължава твърдѣ дълго, понеже повръщанията (вслѣдствие скритъ негдѣ ядъ) сж честни.

(Край въ свѣд. брой).

Лѣкуването отъ хрѣма.

Този болѣсть се състои въ възпалението на слизистата ципа, която покрива вътрѣшността на носѣтъ. Макаръ ний и да наблюдаваме тази болѣсть всѣкодневно, при всичко това много малко знаемъ за причинитѣ ѝ. Обикновено казватъ, че причината е отъ настинка, макаръ хрѣмата се срѣща въ такова време, когато за настинка не може да бѣде и дума. Освѣщъ това, не цѣлъ свѣтъ страда отъ хрѣма, нъ само нѣкои лица, а между това всички хора се намиратъ, въ опредѣлено мѣсто, подъ едни и сѣщи условия за да настинатъ. Нѣкои се страхуватъ да си рѣжатъ зимне време космитѣ, като предполагатъ, че ще получатъ хрѣма. Отъ друга страна има хора, които никога не получаватъ хрѣма, макаръ винаги и да раздражаватъ носѣтъ си, като сѣтрчатъ еiffe. Нѣкъ има други хора, които, малко като настинатъ, винаги получаватъ хрѣма. Понататѣкъ,

ний знаемъ, че хрѣмата е прилѣпчива болѣсть: щомъ я има единъ въ една къща, захващатъ да страдатъ отъ нея и другитѣ членове на семейството. Това видимъ всѣкогъ денъ, нъ опитванията за нарочно заразяване съ хрѣма, произведени отъ нѣкои доктори, сж останали празни. Отъ горното се вижда явнo, че даже за такова една малка болѣсть, като хрѣма, ний нищо положително не знаемъ; обаче предположенията и обясненията сж лесни. — Хрѣмата е една обща дума, а болѣстята трѣба да зависи отъ много причини. Първо, ти настинна зависи отъ настинка. Извѣстно е, че у човѣка има мѣста, които щомъ веднажъ сж били болни, сж разположени, при най-малка настинка, пакъ да се разболѣятъ. Това се нарича *locus minoris resistentie* или мѣсто разположено къмъ болѣсть. Разбира се, щомъ човѣкъ веднажъ е ималъ хрѣма, той, ако настине, лесно я пакъ получава. Второ, трѣба да има друга прилѣпчива хрѣма, предизвикана отъ малки животинки (микроби), които раздразняватъ слизистата ципа на носѣтъ. Трето, има тѣй нарѣчена живинична (скрофуозна) хрѣма, която е хроническа (дълго трае) и зловонна. Четверто, има ситиличеста хрѣма и, дай-сетиѣ, тя може да бѣде отъ разни други многобройни болѣсти въ носѣтъ.

Мислимъ, че излишне е да описваме признацитѣ на тази болѣсть, защото всѣкогъ ги познава. Сърбежъ, кихане, запушване, истечение, главоболие — това сж признацитѣ ѝ. Болѣстята само по себе си преминава въ 4—7 дена и за животътъ никога не е опасна, само у сукалчета — дѣца ти е безпокоителна, защото може да се распространи до бѣлия дробъ.

Предпазването отъ хрѣма не е твърдѣ лесно. Който страда често отъ тази болѣсть, като лесно настинва, трѣба да приучи организъмъ си да не настинва тѣй легко. За тѣя цѣлъ сж полезни всѣкодневнитѣ отривания съ студена вода цѣлата снога, като ги захващатъ лѣтемъ, продължаватъ ги зимъ и туй правятъ нѣколко години; всѣкодневнитѣ расходи, легнитѣ дрѣхы и морскитѣ бани.

Собетвенно лѣкуването на хрѣмата е различно, споредъ причинитѣ и течението ѝ. Срѣщу началото на настинчевата или прилѣпчивата хрѣма има предложени многобройни средства, нъ нито едно отъ тѣхъ не е вѣрно. Ний тука ще споменемъ само тѣзи средства, които, споредъ нашето мнѣние, колко годъ сж по-добри. Щомъ човѣкъ осѣща първитѣ признаци на хрѣмата, той трѣба да тури краката си въ горѣща вода, като гуди въ нея една лажича синапъ. Послѣ да си намаже тѣлото съ камфоръ и спиртъ, да испие три-четире чаши чай съ ромъ и да си легне; отъ това ще потѣе доста, а на другия денъ, може би, хрѣмата и да премине. Ако не, то се туря въ носѣтъ на нѣкое

време малко салициловъ памукъ (продава се въ аптекитѣ). Виждали сме облекчение отъ смърчане на прахъ отъ камфора съ арника (бърдокви) на половина смѣсени; въ това помага само въ първитѣ дни. — Смърчането на студена или солена вода донася мигнотно облекчение, въ подиръ хръмата става още по-тъжна.

Въ при постоянна (хроническа) хръма смърчането на солена вода е полезно. За това нѣщо има особено измисленъ душъ, при помощта на който водата влиза въ едното отверетие на носътъ и излиза отъ другото, като му омива добръ вътрѣшността. Гдѣто има възможностъ, добръ е да се взема за смърчане морска вода. Понататъкъ се употребяватъ — стипца, ташинъ, адеки камекъ (джендемъ-таши) и други вещества. Взематъ една малка лажница морска солъ и толкозъ стипца, растопяватъ ги въ сто драма вода и смърчатъ тѣй дълбоко, щото водата да тече презъ устата; наведнажъ употребяватъ сто драмъ вода и повече. Това лѣкуване трѣба да се продължава дълго време и съ търпѣние, ако болния нека да получи добъръ резултатъ.

Живиничната и сифилитическата хръма изпеква особено лѣкуване, за което ще кажемъ, когато дойде редъ да говоримъ върху тѣзи болѣсти — живиница и сифилисъ.

Влиянието на сифилиса върху намаляването на населението.

(По Фурие.)

Като разгледва въпроса за причинитѣ на малкото уголѣмяване на населението въ Франци, д-ръ Фурие, като специалистъ по болѣститѣ на половитѣ органи, признава, че различнитѣ способности за ограничаване ражданието на дѣцата дѣйствително се употребяватъ твърдѣ често и при това преимущественно средъ аристократитѣ и буржуазията. Въ на реда съ тѣзи способности, по мнѣнието на Ф., трѣба да се признае и друга още причина — това е сифилиса, който, както е извѣстно, твърдѣ умалжава числото за ражданието на дѣцата. Въ своята частна практика Ф. събралъ свѣдѣния върху 200 семейства, въ които мъжитѣ били сифилитични, въ женитѣ останали здрави безъ да се заразятъ; у тѣзи 200 семейства били 403 случая, гдѣто женитѣ били тѣжки; въ само 288 дѣца се родили живи, а останалитѣ 115 били родени или мъртви, или умирали още въ първи денъ на ражданието си. Числото на живитѣ дѣца още е по-малко въ тѣзи брачни съюзи, гдѣто отъ сифилиса съ болни мъжа и жената или само жената. Какво значи сифилисътъ на бащата за дѣтето, автора доказва

съ слѣдующия примѣръ: у едно съвършено здраво семейство се родили три напълно здрави дѣца; въ по-послѣ мъжитѣ, като се увеличавъ на страна, получили сифилисъ и заразилъ съ него и жена си; подиръ това жената му била тѣжка 7 пати, отъ които 3 пати помѣтнала и 4 пати родила мъртви дѣца. Ф. събралъ свѣдѣния между 100 сифилитически семейства изъ интеллигентния кръгъ, които съ живѣли въ добри медицински и хигиенически условия: у тѣзи семейства били 208 случая, гдѣто женитѣ били тѣжки, отъ които въ 148 случая (71%) съ се родили мъртви дѣца. Въ бѣднитѣ класове числото на мъртвороденитѣ у сифилитичнитѣ семейства съставлява 86% (извѣстно е наблюдението на Рибемонта, гдѣто една жена, бѣла отъ сифилисъ, била 19 пати тѣжка и венчикитѣ 19 пати родила мъртви дѣца!) Фуриенъ събралъ изъ литературата на разни господарства 491 случая отъ сифилитични тѣжки жени; на това число живи дѣца се родили само 109, а мъртви 382 (77%). — Велѣдствие на подобни фактове Ф. справедливо признава за непростително, че отпосително предупреждението и ограничението на сифилиса не се взематъ почти никакви мѣрки: проституцията все се увеличава и увеличава, а сифилитичнитѣ малко се грижатъ за своята злонасна болѣстъ. — Като признава важността за свѣдѣния на Фуриенъ, Парижката Академия е постановила, щото въ едно отъ слѣдующитѣ си заседания тя ще възбуди въпросъ за борба противъ сифилиса — въ надежда, че заключенята, къмъ които тя ще дойде, ще обърнатъ на себе си вниманието на обществото и администрацията.

(«Врачъ».)

Общественъ животъ.

— Въ 1881 год. въ гр. Балчикъ населението е било 3845 души. Въ 1884 год. споредъ преброяването, произведено отъ градското управление, населението било 3735 души. Отъ 1881 год. до 1884 год. съ се преселили въ Балчикъ 305 души. И тѣй излиза, че за тритѣ години населението въ Балчикъ се е намалило на 10% отъ онова, което е било въ 1881 год. Отъ 3735 жители въ Балчикъ се считатъ 2043 отъ мъжеския полъ и 1692 отъ женеския, сирѣчь на 100 мъжи се падатъ 82 жени. Това преобладаване на мъжитѣ зависи: 1) отъ голѣмото число на чуждоподаницитѣ въ Балчикъ (235 души), които съставляватъ 6% отъ цѣлото му население и между които на 100 мъжи се падатъ само 12 жени; 2) отъ голѣмото число на работницитѣ въ градътъ (на 100 мъжи, на възраст отъ 20 до 70 год., се падатъ 70 жени) и 3) отъ голѣмото число, може би,

на смъртните случаи между момчетата. Момчетата от най-малката възраст (до 5 години) са повече от колкото момчетата, а въ следващото петолѣтие се забѣлѣзва численния превѣсъ на момчетата и този превѣсъ се уголѣмява съ възрастта на хората. На отношенията между половеѣ въ дѣтинската възраст не влияятъ ни голѣмото число на чуждоподданициѣ (въ тѣхъ се считатъ само 15 дѣца — 9 момчета и 6 момичета), ни голѣмото число на работниците. Между това въ тази дѣтинска възраст числото на момчетата твърдѣ скоро се намалява въ послѣдующата възраст, отколкото числото на момчетата, както това се вижда отъ слѣдующата таблица:

На възраст:	Числото на момчетата	Числото на момичетата	На 100 момчета се падатъ момичета
Отъ 0 до 5 год.	225	242	108
„ 5 „ 10 „	203	193	95
„ 10 „ 15 „	239	210	88

Нѣ не само между момчетата — въ обща смъртността между дѣцата въ Балчикъ е голѣма. Дѣцата въ Балчикъ всичко сѣ — 1312, които съставляватъ само 35%, когато въ западна Европа дѣцата съставляватъ само 32%; млади хора на възраст отъ 15 до 20 години въ Балчикъ има — 346 души, сирѣчь 9,2%; въ Европа тѣзи съставляватъ 8,8%; нѣ вече възрастните хора отъ 20 години и нагорѣ въ Балчикъ има 2077 души, т. е. 55,7%; въ Европа тѣзи съставляватъ 58,2%. И тѣй въ Балчикъ има по-много дѣца и по-малко възрастни хора, които сѣ работници, — това нѣщо не е добро въ економическо отношение; нѣ това сѣщо не добръ характеризова и здравословното състояние на населението, както показва, че въ Балчикъ между дѣцата въобще сѣществувва по-голѣма смъртност, отколкото въ Европа. Ако вземемъ въ внимание, че чуждоподданициѣ въ Балчикъ сѣ повечето хора несемейни и възрастни и ако изключимъ тѣхъ отъ общото число на възрастните хора въ Балчикъ, то намаляването на дѣцата въ Балчикъ ще се покаже още по-голѣмо. Ний вземемъ за примѣръ — Европа; нѣ въ Европа положението на работниците, въ здравословно отношение, още далечъ не е нормално.

Между възрастното население въ Балчикъ се намиратъ: прости работници и слуги — 36,5%; земледѣлци, градинари, лозари — 15,3%; разни малки занаятци — 13%; рибари — 5,5%; посредници въ търговия сѣ жита, вилежии, сисмари и д. п. — 4%; овчари — 2%; хлѣбари и касаци 2,4%; търговци, които търгуватъ съ вино, ракия, кафен други дребозии — 4,4%; търговци, които търгуватъ съ разни нѣща — 8,2%; жандарми и разсели — 2,5%; служащи на

правителствена и обществена служба — 2,4%; ходжи — 1,5%; свещеници и учители — 1,2%. Заети съ тѣзи работи сѣ всичко 1000 души. Отъ това нечисление се вижда, какъвъ ничтоженъ % има въ Балчикъ отъ хора интеллигентни; нѣ толкозъ повече пада на тѣхъ обязанността да се погрижватъ за по-преститъ хора за да опазятъ тѣхнии животъ, тѣй като съ тѣхното здравие е свързано общото благосъстояние на града. *) Д-ръ Игнатиевъ.

— На 1-й Марта, свещенициѣ отъ Софийското окръжие събрали се въ домѣтъ на Митрополита и рѣшили, като цѣлювали св. кръстъ, щото да не служатъ въ църквите въ Св. Недѣля на 3-й того, нито да извършватъ никакви трѣби, до когато правителството не имъ отпусне добавочно жалование, както били получавали минѣлата година. За тѣзи цѣль тѣ първо подали и прошение до министра на Исповѣданията, комуто опредѣлили и срокъ за получаване отговоръ седѣмъ дни. Нѣ слѣдъ това, безъ да чекатъ спомѣнатия отговоръ, събранитъ свещеници привели въ изпълнение горното си рѣшение. Ако не бѣхъ узнали нѣкои отъ Софийскитъ граждани това свещеническо съзаклатие, четвъртата Св. Недѣля на великии постъ столичните жители щехъ да посрѣднатъ безъ св. литургия. Благодарение обаче на изметството, скандала се отстрани. То намира други свещеници, испросва благословението на Високопреосвященнаго Климента и по този начинъ въ повечето отъ църквите се отслужва Божественната литургия. Съ това обаче не се свърши всичко. Софийскитъ жители, недоволни отъ не християнското поведение на свещенициѣ си, на 4-й того направиха събрание за да обсъдятъ това не християнско и не пастирско поведение на свещенициѣ си, и рѣшиха да се моли Цегово Високопреосвященство да отстрани главните виновници и да назначи, или рѣкоположи нови свещеници за столицата, които да отговарятъ и на мѣстото и на назначението си. До днесъ отъ седемѣтъ църкви три сѣ затворени, защото спорашитъ не приематъ свещенициѣ си, които обаче сѣ се раскаяли за постѣпката си и молили да се допуснатъ въ църквите си да свещенодѣйствуватъ. Ние върваме, че Софийскитъ граждани ще бѣдѣтъ въ този случай по-великодушни, като приематъ своитъ пастири, защото источника въ злото не е въ тѣхъ, а въ други. . . .»

(Търновска Конституция, брой 118.)

*) Съ голѣмо удоволетвие сме напечатали горните статистически изводи на високопочитаемия ни сътрудникъ. Ако бихме имали подобни издирвания отъ другитъ градове и околии, то истине да се получи истинно и истинно изображение на здравословното състояние въ Княжеството. Очакваме отъ другаритъ си хлѣбари дружнъ събиране на подобни статистически числа. Редакт.

— Въ г. Кюстендилъ се състави дружество „Червенъ Кръсть“, цѣльта на което ще бѣде да дава помощъ на болни и ранени войници въ случай на война, а въ мирно време да помага и приглѣжда болни по селата въ случай на епидемически болѣсти. — Средствата, съ които дружеството ще постига цѣльта си, сѫ: редовнитѣ вноси на дружественнитѣ членове и волнитѣ помощи на родолюбивитѣ българи.

Като желаеми пълнѣхъ успѣхъ на упоменѣното дружество, ний само не разбираме, какъ то си присвоило названието на едно вече съществуващо въ Европа дружество, което има клонове въ разни европейски господарства. Нѣ работата се състои не въ названието и ний искаваме горѣщо желание да видимъ въ цѣлото Княжество подобни дружества — по всички градища и села. —

Мѣстна хроника.

— На 17 Марта ще се произведѣтъ въ Варна, както и по другитѣ градове въ Княжеството, избори за градскитѣ съвѣти. Почти всички наши вѣстници указватъ на важността на тѣзи избори и предвѣдѣтъ избирателитѣ да си отварятъ очитѣ и да избиратъ достойни хора. И ний сме заинтересувани въ добъръ изборъ на мѣстния съвѣтъ, защото здравословното състояние на градътъ зависи всецѣло отъ градскитѣ съвѣти.

Въ образованитѣ държави на градска служба се избиратъ най-богати, независими, образовани и най-достойни хора, които глѣдатъ на тѣзи длѣжности, като на голѣма честь, а не като на средство за прехраната си. Ако ний и да имаме още подобни независими хора, то толкова по-внимателно трѣба да бѣдемъ въ изборитѣ на тѣзи, които търсятъ градска служба за прехраната си. Най-образованитѣ въ града трѣба да се избиратъ, поне като почетни членове. Между образованитѣ можемъ да посочимъ на учителитѣ и на лѣкаритѣ (последнитѣ толкова повече отворено можемъ да ги препорѣчимъ, защото лично ний не можемъ да бѣдемъ избрани, нито да избираме). Желателно е, щото никой да нѣма право да каже въ очитѣ, че «въ Общ. Управление не е имало и не можаме да има по-добро управление, защото лицата, на които сѫ повѣрени браздитѣ на това управление, възмечтали сѫ си че тѣ сами се сѫ избрали и сами се сѫ поставили, считатъ правата си неприкосновени и застраховани презъ всичкитѣ си животѣ, и които не умѣятъ по другъ и благороденъ начинъ да дадатъ обяснение и оправдание за дѣлата си, освѣнъ въ лицето и очитѣ на Съвѣта позволяватъ си навикване, удряне по маситѣ, произвеждане

смазвания въ засѣданията на Съвѣта, стараятъ се да парализиратъ дѣйствиата му, позволяватъ си хулни думи, отказватъ се и преничватъ думитѣ си, отказватъ се отъ собствено изработенитѣ си дѣла и отъ дѣлата, които сѫ съ поднесенѣ имъ и изпачаватъ дѣлата и фактоветѣ.» (Отчетътъ и състоянието на Варненск. Гр. Общ. Упр. 1884 г. стр. 121.)

— Отъ 1 до 15 Февруарий н. г. въ Варна умрѣхъ: 12 дѣца на възраст отъ 0 до 12 мѣсеца отъ разни болѣсти, 3 отъ охтика, 2 отъ възпаление на бѣлия дробъ, 2 отъ старостъ, 1 отъ възпаление на мѣзачната ципа, 1 отъ родилна трѣска, 1 отъ хроническа кашлица, 1 отъ възпаление на черния дробъ, всичко 23.

Библиография.

1. Устройството на човѣческото тѣло, представено въ 53 боядисани фигури. Отъ А. Контъ. Издаватъ Ф. Фиковъ и В. Юрдановъ. Видинъ, 1885, цѣна 4 лева. Стр. 20 и 10 табл.

Горнята книжка е твърдѣ полезна, като пособие при изучаването на анатомията (устройството на тѣлото) на човѣка. Пластически (искажпителини) спѣсоби на изображенията на човѣческото тѣло и вътрѣшнитѣ органи много спомага за удръжането въ паметта тѣхното устройство. Обяснителни текстъ е преведенъ отъ издателитѣ, а боядисанитѣ фигури сѫ оригинални, направени въ Парижъ. Последнитѣ сѫ художествено изпълнени, а преводния текстъ изобилна съ погрѣшки, особено въ латинскитѣ названия. Ний бихме препорѣчили тази книжка на всекиго, ако би ти не бѣше толкова скъпа: тѣй като таблицитѣ не сѫ направени тука, а видѣ се, преобрѣтени отъ автора, то четире лева за подобна книжка е твърдѣ много.

2. „Напредъ“, научно-книжевенъ и политически вѣстникъ, подъ редакцията на Г. А. Кърджиевъ. София, брой 1-й.

Нѣмаме намѣрене, по своеобразния болгарски-вѣстникарски обичай, да разискваме върху езика и ортографията на новопопавения нѣ събратъ. Тука единъ другъ се упрекаватъ почти въ неграмотността, както ученици по между си. Българскитѣ литературенъ езикъ още се формира и не е за очудване, че всеки пише по своето си.

«По дрѣхъ сръщатъ, по умъ неспроваждатъ», казватъ русскитѣ. Въкашния видъ на новия вѣстникъ е бѣденъ, както казва русскитѣ поетъ Лермонтовъ:

Во первыхъ, сѣрая бумага.

Она, быть можетъ, и чиста,

Да какъ то страшно безъ перчатокъ...

Читаешъ, сотни опечатокъ!

Съдържанието на 1-я брой е доста разнообразно, нъ се страхуваме, че израженията: «магнитески флуидъ», «централистический парламентаризмъ» и проч. да ли сѣ понятия за читателитѣ? Въ началото на статията «спиритизмъ» се заключава неправилно сравнение на хипнотизма (съно състояние) съ катаlepsията (столбнякъ, окаменение), когато тѣзи двѣ състояния макаръ и си приличатъ, нъ съмнително — да ли сѣ едно и сѣщо. То се вижда отъ това, че при катаlepsията мускулитѣ биватъ мекѣи (*flexibilitas cerea*), като въскъ, а въ хипнотическото състояние мускулитѣ ставатъ твърдѣ яки. Има и други отличия, за които ще разправимъ, когато ще пишемъ за тѣзи явления.

Желаемъ прочее на новии събратъ траенъ животъ, макаръ за него *prognosis dubia est*, защото редакторътъ и самъ заявява, че чака отъ вѣстника и прехраната си. Въ другитѣ държави никой нѣма да помисли да основава вѣстникъ безъ капиталъ, безъ възможностъ да го обдържа съ загуби на нѣколко години; само тогава може да се очаква печалба. У насъ вѣстникитѣ се появяватъ като глѣби и гинѣтъ като цвѣти. Читатели се намиратъ отведнажъ, ами колкото за пари — глѣдайте вѣстникъ брой на вѣстникитѣ вѣстници....

Метереологически бѣлѣжки.

Отъ 28 Февр. до 13 Мартъ 1885 г.

Презъ това време барометрътъ имаше, въ средно число, 75,6; средната температура бѣше + 6,8°; голѣми измѣненія на послѣдната нѣмаше, съ изключение на 4-я Мартъ, когато сутринта въ 7 часа температурата бѣше — 1°, а въ 1½ часа + 14. — На 1 Мартъ вали дѣждъ, на 2 Мартъ снѣгъ, на 12 пакъ малко дѣждъ. Голѣми вѣтрове нѣмаше, само на 13 Мартъ захвана да духа малко СВ. вѣтъръ, който распръсна облацитѣ и слънцето се показа.

С М Ъ С Ъ.

— За хора, които се ползватъ съ искусствени зѣби, сѣ твърдѣ поучителни слѣдующитѣ два случая, съобщени отъ прочутия профессоръ Билротъ въ Виена. Една жена, като забравила презъ нощта да извади изъ устата си свонитѣ искусствени зѣби, глѣтнала ги въ съия си; зѣбитѣ останали въ пищевода и никакъ не било възможно да ги извадятъ, освѣтъ като направили разрѣзване на пищевода. Болната жена оздравила. — Друга една мома, на 19 години възраст, глѣтнала нѣколко отъ

искусствениитѣ си зѣби, които паднали чакъ до стомахътъ ѝ. — Профессоръ Билротъ направи разрѣзване на стомахътъ ѝ, нъ, къмъ голѣмо удивление, той не намѣрилъ тамъ никакви зѣби. Тогава профессора помислилъ, че зѣбитѣ, може би, да сѣ паднали въ червата и, като извадилъ на вѣтъ стомахътъ, съ цѣлата си рака зѣлъ да пиша въ коремътъ ѝ. Профессоръ Билротъ казва, че това му се случило за първъ пътъ и се удивилъ, че у живъ човѣкъ черния дробъ е много мекъ, като червата, а бѣбрецитѣ сѣ твърдѣ подвижни. И въ червата зѣбитѣ като не сѣ не намѣрили, тогава профессорътъ зѣлъ да търси по-горѣ отъ стомахътъ и дѣйствително, при входа въ послѣдния, ги намѣрилъ и извадилъ. — Болната мома оздравила.

— Въ Берлинъ съществува едно твърдѣ полезно дружество за обучаване — какъ женитѣ да преглѣждатъ болнитѣ. Въ това дружество постѣпватъ и образовани жени. На първия мѣсець тѣ постѣпватъ само да ги определятъ години-ли сѣ за тази работа, за която тѣ се заематъ. Ако се приема една жена въ дружеството, то тя, най-малко година, се обучава въ болницата — какъ трѣба да се преглѣждатъ болнитѣ. Обязаноститѣ на женитѣ, които съставляватъ това дружество, сѣ да преглѣждатъ тѣзи бѣднитѣ болни, които не желаятъ да отидатъ въ болницата. Ако ли е болна майката, — жената, която я глѣда, трѣба въ същото време да се грижи и за дѣцата ѝ, до като оздрави майката.

О Б Я В Л Е Н И Е.

Открыта подписка на 1885 г. на ежемѣсячный журналъ

„ХИРУРГИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ“

выходящій книжками въ 4 листа, въ первой половинѣ каждаго мѣсяца, по слѣдующей программѣ:

- I Оригинальныя статьи по всякъ вопросамъ хирургіи
- II Критика и Библиографія.
- III Рефераты.
- IV Корреспонденціи и мелкія извѣстія.

Статьи, не стѣсняясь формой и языкомъ, просятъ адресовать въ записныхъ письмахъ на имя редактора Николая Александровича Вельяминова (Петербургъ, Знаменская, 26). Подписка принимается въ конторѣ редакціи (Петербургъ, Знаменская, 26, кв. 8), ежедневно отъ 11 до 1 часа и отъ 4 до 5 часовъ, и въ книжныхъ магазинахъ Риккера, Карабасникова и «Новаго Времени».

ГГ. иногороднихъ подписчиковъ просятъ обращаться исключительно въ контору редакціи).

Плата за объявленія — 40 к. за строку текста во всю ширину страницы.

ЦѢНА за годъ съ пересылкой 7 р. за полгода 3 р. 50 к. Редакторъ—Издатель Н. А. Вельяминовъ.